

Tema 20. Les competències de la Generalitat en matèria de justícia juvenil i la participació dels altres organismes públics i privats. La Llei de justícia juvenil: objecte i estructura. Els principis rectors d'actuació de les administracions públiques en aquest àmbit. La normativa de desenvolupament

Esquema

- I. Les competències de la Generalitat en matèria de justícia juvenil i la participació dels altres organismes públics i privats
 1. L'evolució històrica de la competència
 2. Les competències de la Generalitat en matèria de justícia juvenil amb el marc legal actual
 - 2.1. D'acord amb l'Estatut d'autonomia de 2006
 - 2.2. Segons la Llei orgànica 5/2000
 - 2.3. D'acord amb la Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil
- II. La Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil: objecte i estructura
 1. L'estructura de la Llei
 2. L'objecte de la Llei
 3. L'àmbit d'aplicació
 4. La finalitat de la Llei
 5. Les competències de la Generalitat i d'altres organismes i entitats
- III. Els principis rectors d'actuació de les administracions públiques en aquest àmbit
 1. Els principis rectors
 2. Els drets dels menors i joves
- IV. La normativa de desenvolupament

I. Les competències de la Generalitat en matèria de justícia juvenil i la participació dels altres organismes públics i privats

1. L'evolució històrica de la competència

L'inici de les competències de la Generalitat de Catalunya en matèria de protecció de menors en general, i de justícia juvenil en particular, cal situar-lo en l'aprovació de l'Estatut d'autonomia de 1979, que en l'article 9.28 recollia la competència exclusiva de la Generalitat «en matèria d'institucions públiques de protecció i tutela de menors, respectant, en tot cas, la legislació civil, penal i penitenciària».

Per materialitzar aquesta competència es va aprovar el Reial decret 1292/1981, de 5 de juny, sobre traspàs de serveis de l'Estat a la Generalitat de Catalunya en matèria de protecció de menors.

Amb aquest Reial decret, Catalunya es va constituir en la primera comunitat autònoma que va rebre de l'Administració de l'Estat els traspassos en matèria de protecció de menors, en compliment de la previsió estatutària abans esmentada.

En l'Acord de la Comissió Mixta Estat-Generalitat, el contingut de la matèria traspasada es va concretar en «les funcions que l'Obra de Protecció de Menors exerceix en el territori de Catalunya, segons que resulta del text refós aprovat pel Decret de 2 de juny de 1948 i les seves disposicions complementàries». Aquestes matèries comprenien el traspàs «de les funcions de suport, orientació, resolució i totes les altres que pertoquin al Consell Superior de Protecció de Menors, les quals hauran de dur a terme, d'ara en endavant, els òrgans corresponents de la Generalitat».

Per entendre el contingut exacte de la matèria traspasada, cal contextualitzar-ne el traspàs en relació amb la legislació estatal vigent en aquell moment (1981) sobre tribunals tutelars de menors: el Decret legislatiu d'11 de juny de 1948, que va aprovar el text refós de la legislació sobre tribunals tutelars de menors.

Aquesta legislació atribuïa a aquests òrgans jurisdiccionals especials una doble funció: la funció protectora dels menors d'edat abandonats o en situació de desprotecció i la funció reformadora dels menors de setze anys autors de fets delictius o d'infraccions administratives o conductes irregulars que estaven dins del seu àmbit d'intervenció.

Els tribunals tutelars de menors tenien jurisdicció provincial. Per a l'execució de les mesures de protecció i de reforma que adoptaven aquests tribunals hi havia, a cada província, un nombre determinat de centres de protecció i de reforma i uns professionals encarregats de l'execució de les mesures no privatives de llibertat, com ara la llibertat vigilada. Aquests centres i professionals depenien de les juntes provincials de protecció de menors, que estaven englobades en un organisme estatal anomenat *Consell Superior de Protecció de Menors*, dependent del Ministeri de Justícia.

A partir del moment dels traspassos de competències, els centres de protecció i de reforma i els professionals dependents de les quatre juntes provincials de protecció de menors (Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona), així com les funcions que el Consell Superior de Protecció de Menors exercia en l'àmbit territorial de Catalunya, passaven a ser competència de la Generalitat.

Així doncs, des del punt de vista competencial, la situació que va quedar després del Decret de traspàs va ser la següent: els tribunals tutelars de menors, com a òrgans jurisdiccionals, eren els competents per decidir les mesures més adequades per als menors, tant en l'àmbit de la protecció com en l'àmbit de la reforma, mentre que la Generalitat de Catalunya, mitjançant el Departament de Justícia, era l'Administració responsable d'executar les mesures de protecció i de reforma imposades pels tribunals i proporcionar els recursos personals i materials suficients per complir les mesures i atendre els menors sotmesos a elles.

A partir de l'any 1981, la Generalitat va posar en marxa diferents actuacions per resoldre la situació deficitària heretada. En el moment dels traspassos no hi havia unes línies educatives unitàries per al tractament i la reinserció dels menors; cada institució d'internament marcava les seves directrius; la majoria dels centres estaven massificats i presentaven dèficits materials i estructurals importants; els menors de protecció i de reforma vivien junts en les mateixes institucions; els centres no estaven dotats de

personal suficient i qualificat; les úniques mesures que en la pràctica imposaven els tribunals tutelars de menors de Catalunya, en l'àmbit de la reforma, eren l'amonestació i l'internament; la llibertat vigilada no s'imposava perquè no hi havia professionals per poder-la executar.

Per impulsar les actuacions tendents a resoldre els problemes esmentats anteriorment, el Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 11/1985, de 13 de juny, de protecció de menors. Aquesta Llei va ser la primera en el seu gènere aprovada a Espanya i tenia per objecte la regulació dels tres àmbits d'actuació següents: la prevenció de la delinqüència infantil i juvenil, el tractament de la delinqüència infantil i juvenil i la tutela dels menors quan manca la potestat del pare i de la mare o per un exercici inadequat d'aquesta.

La Llei contenia 60 articles estructurats en sis títols: títol I: Disposicions generals; títol II: Principis rectors; títol III: Del Consell assessor i coordinador; títol IV: Del tractament de la delinqüència infantil i juvenil (que regulava el tractament en centres, el tractament en medi obert i l'acolliment familiar); títol V: De la prevenció de la delinqüència infantil i juvenil, i títol VI: De la tutela de menors per defecte o per inadequat exercici de la pàtria potestat o del dret de guarda i educació.

La Llei es va desenvolupar reglamentàriament mitjançant el Decret 162/1986, de 9 de maig.

La Llei i el Reglament van propiciar determinades actuacions com el tancament dels grans centres de protecció o de reforma heretats i la seva substitució per centres més petits i millor dotats; la creació de la figura professional del delegat d'assistència al menor (DAM) i la dotació de professionals suficients per poder executar les mesures de llibertat vigilada i les altres de medi obert previstes a la Llei de tribunals tutelars de menors, així com la constitució i dotació dels primers equips d'observació en centres i en medi obert per assessorar els tribunals de menors.

L'any 1987, el Congrés dels Diputats va aprovar la Llei 21/1987, d'11 de novembre, per la qual es modifiquen determinats articles del Codi civil i de la Llei d'enjudiciament civil en matèria d'adopció. Aquesta Llei, a més de modificar el sistema d'adopció, va atribuir les funcions de tutela, guarda, acolliment i adopció dels menors desemparats a les entitats públiques de protecció de menors de les comunitats autònomes. Per tant, els tribunals de menors perdien la competència de l'anomenada *facultat protectora* i conservaven només l'anomenada *facultat reformadora*, és a dir, la competència penal o de justícia juvenil.

L'aprovació d'aquesta Llei va implicar un canvi de distribució de competències entre els departaments de la Generalitat. El Parlament de Catalunya va aprovar la Llei 12/88, de 21 de novembre, que va modificar la Llei 11/1985, de 13 de juny. Les funcions de protecció de menors desemparats, que fins a aquell moment havia exercit el Departament de Justícia, es van assignar al Departament de Benestar Social, mentre que el Departament de Justícia va conservar les funcions d'execució de les mesures de reforma dictades pels jutges de menors. Aquesta distribució competencial es manté actualment.

A conseqüència de la Sentència del Tribunal Constitucional 36/1991, de 14 de febrer, que va declarar la inconstitucionalitat de l'article 15 de la Llei de tribunals tutelars de menors, es va fer una modificació urgent i provisional d'aquest text legal, mitjançant la Llei orgànica 4/92, del 5 de juny, que no va suposar cap canvi en el règim de competències anterior.

L'any 1995 es va aprovar el vigent Codi penal, que va situar els divuit anys com a edat a partir de la qual s'adquireix la responsabilitat penal d'acord amb el Codi penal, i va preveure que els menors d'aquesta edat, autors de fets delictius, podrien ser declarats responsables penals d'acord amb la Llei reguladora de la responsabilitat penal dels menors d'edat, que encara s'havia d'aprovar.

L'any 2000 es va aprovar la vigent Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, que va suposar el tancament d'un període competencial de la Generalitat en matèria de justícia juvenil, iniciat l'any 1981, i el començament d'una nova etapa.

2. Les competències de la Generalitat en matèria de justícia juvenil amb el marc legal actual

2.1. D'acord amb l'Estatut d'autonomia de 2006

Cal fer esment que la Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, ha recollit en l'article 166.3 les competències de la Generalitat en matèria de menors infractors o de justícia juvenil, en els termes següents:

«3. Correspon a la Generalitat, en matèria de menors:

- a) La competència exclusiva en matèria de protecció de menors, que inclou, en tot cas, la regulació del règim de la protecció i de les institucions públiques de protecció i tutela dels menors desemparats, en situació de risc i dels menors infractors, respectant en aquest darrer cas la legislació penal.
- b) La Generalitat participa en l'elaboració i la reforma de la legislació penal i processal que incideixi en les competències de menors»

Segons aquest precepte estatutari, la Generalitat té competència exclusiva en matèria de menors infractors, respectant la legislació penal, que és competència exclusiva de l'Estat en virtut del que disposa l'article 149.1.6a de la CE. No obstant això, l'Estatut ha previst la participació de la Generalitat en l'elaboració i la reforma de la legislació penal i processal que incideixi en les competències de menors. Així, per exemple, una eventual reforma de la Llei orgànica 5/2000 o del Codi penal que incidís (retallant o augmentant) en les competències de la Generalitat en matèria de menors infractors, hauria de comptar amb algun tipus de participació de la Generalitat en l'elaboració de la reforma, malgrat que la competència legislativa en la matèria sigui estatal.

2.2. Segons la Llei orgànica 5/2000

La vigent Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors, va establir el nou marc de competències en matèria de justícia juvenil de les comunitats autònomes, de la forma següent:

- a) En l'article 45 estableix que les comunitats autònomes i les ciutats de Ceuta i Melilla són les competents per a l'execució de les mesures adoptades pels jutges de menors, mitjançant les entitats públiques que designin d'acord amb les seves normes d'organització. Aquestes entitats són els organismes públics als quals cada comunitat autònoma hagi assignat les funcions de protecció i/o reforma de menors. No obstant això, i com es veurà al tema 25, l'execució d'algunes mesures no s'atribueix a les entitats públiques de les comunitats autònomes, sinó a altres organismes.
- b) En la disposició final tercera, punt 3, la Llei estableix que «les comunitats autònomes amb competència en la matèria, per mitjà de les conselleries corresponents..., han de determinar el nombre i la plantilla dels equips tècnics que hauran d'estar dotats per personal funcionari o laboral al servei de les administracions públiques, que han d'actuar sota els principis d'independència, imparcialitat i professionalitat.» És a dir, en les comunitats autònomes que ja tenien traspassats els mitjans materials i personals al servei de l'Administració de justícia, com ara Catalunya, els equips tècnics encarregats de fer les funcions d'assessorament tècnic i de mediació a la fiscalia i als jutjats de menors passaven a dependre orgànicament d'aquestes.
- c) Per últim, la disposició final setena estableix que les comunitats autònomes han d'adaptar la seva normativa, abans de l'entrada en vigor de la Llei, per executar de forma adequada les funcions que els atorgava la Llei orgànica 5/2000. Aquesta previsió és la que va donar lloc a l'aprovació a Catalunya de la Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil.

2.3. D'acord amb la Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil

Arran de l'entrada en vigor de la Llei orgànica 5/2000, atès el nou marc competencial creat per aquesta norma, atès que la Llei 11/1985 havia quedat desfasada i atès que calia complir la disposició final setena de la Llei orgànica 5/2000, el Parlament de Catalunya va aprovar la vigent Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil, que va derogar la Llei 11/85, de 13 de juny, de protecció de menors, i que va desenvolupar les noves competències de la Generalitat en matèria de justícia juvenil.

II. La Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil: objecte i estructura

1. L'estructura de la Llei

La Llei té una llarga exposició de motius que explica l'evolució de la justícia juvenil a Catalunya des dels traspassos de competències l'any 1981 fins a l'any 2001, amb les fites legislatives més importants del període, i esmenta tots els textos legals, resolucions del Parlament i els instruments internacionals que s'han utilitzat per definir els seus principis informadors.

Cal destacar que l'exposició de motius remarca el caràcter educatiu i responsabilitzador de la finalitat de la Llei, en línia clara amb el model de responsabilitat pel qual ha optat la Llei orgànica 5/2000.

Així, a l'apartat III s'estableix que «la finalitat bàsica d'aquesta Llei és promoure i regular les eines per aconseguir la integració i la reinserció social dels menors i els joves als quals s'aplica, mitjançant l'articulació de programes i d'actuacions que han de tenir un caràcter fonamentalment educatiu i han de respectar plenament els seus drets»; ara bé, també s'afegeix que «els programes d'intervenció educativa en l'àmbit dels menors i joves infractors tenen una característica singular: es duen a terme en un context d'execució penal i, per tant, de control». Per aquest motiu, «la resposta a la infracció penal ha d'ajudar els menors i els joves a sentir-se responsables dels propis actes i a comprendre l'efecte que aquests tenen sobre els altres, com a estímul del procés de canvi de la seva conducta. El reconeixement de la capacitat d'assumir les conseqüències de les pròpies accions dona una nova dimensió a l'acció educativa dels menors i els joves infractors».

La Llei té 64 articles, una disposició addicional, una disposició derogatòria i dues disposicions finals.

El text està estructurat en cinc títols, alguns dels quals són dividits en capítols:

El títol I recull les disposicions generals referents a l'objecte, la finalitat, l'àmbit d'aplicació, els principis rectors de la Llei i els drets dels menors i els joves, així com el règim de competències de la Generalitat i la participació d'altres entitats públiques i privades

El títol II regula l'execució de les diferents mesures en medi obert establertes per la Llei orgànica 5/2000, del 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.

El títol III regula l'execució de les mesures d'internament i els diferents aspectes del funcionament dels centres de justícia juvenil. Està subdividit en set capítols: Disposicions generals; Estatut dels menors i joves internats; Organització i funcionament dels centres; Règim disciplinari dels centres; Relacions amb l'exterior; Actuació educativa institucional, i Prestacions dels centres.

El títol IV regula el suport als processos individuals de reinserció dels menors i els joves atesos. Estableix les actuacions que han de dur a terme els professionals, abans de la finalització de les mesures, per facilitar la incorporació dels menors i els joves al seu medi social i familiar.

El títol V regula les funcions d'inspecció de centres i la gestió de la informació.

2. L'objecte de la Llei

L'objecte de la Llei 27/2001, el defineix l'article 1. Segons aquest article, la Llei es dicta per:

- a) Regular les funcions que ha de complir l'Administració de la Generalitat en l'execució de les mesures adoptades pels jutges i els tribunals en el marc de la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.
- b) Regular les funcions de l'Administració de la Generalitat en el desplegament de programes destinats a donar suport als processos de reinserció de les persones que es troben dins l'àmbit d'aplicació de la Llei.
- c) Establir el règim de participació i de col·laboració de les entitats públiques en l'exercici de les funcions de la Llei.
- d) Establir la participació i la col·laboració d'entitats privades en les funcions de la Llei, d'acord amb els principis de tutela pública i coordinació.

3. L'àmbit d'aplicació

Pel que fa a l'àmbit d'aplicació de la Llei, l'article 3 estableix que és aplicable als menors i els joves destinataris d'alguna resolució adoptada per l'autoritat judicial o pel ministeri fiscal, d'acord amb la Llei orgànica 5/2000, que, per ser executada, requereixi la intervenció de les entitats públiques o privades a què fa referència la Llei present.

El concepte de *menor* s'utilitza en la Llei per referir-se als que tenen entre catorze i disset anys, mentre que el de *jove* s'utilitza per referir-se als que tenen divuit anys o més. Aquesta diferenciació terminològica es justifica perquè, encara que les mesures només poden ser imposades pel jutge de menors per fets comesos entre els 14 i els 18 anys, l'execució d'aquestes es pot estendre més enllà de la majoria d'edat civil.

4. La finalitat de la Llei

La finalitat de la Llei és promoure la integració i la reinserció social dels menors i els joves als quals s'aplica, mitjançant les actuacions i els programes que es duen a terme en interès d'ells, i els programes han de tenir un caràcter fonamentalment educatiu i responsabilitzador.

5. Les competències de la Generalitat i d'altres organismes i entitats

La Llei 27/2001, de 31 de desembre, ha concretat a l'article 7 les competències de la Generalitat en matèria de justícia juvenil, que són les següents:

- a) Dirigir, organitzar i gestionar els equips tècnics que han d'atendre les funcions d'assessorament tècnic i de mediació que els atribueix la Llei orgànica 5/2000, d'acord amb les necessitats de les fiscalies i els jutjats de menors, dels quals depenen funcionalment per a les comeses d'assessorament tècnic i de mediació, i establir-ne la composició i les dotacions.
- b) Dirigir, organitzar i gestionar els serveis i els programes que calguin per executar correctament les mesures dictades pels jutjats de menors.
- c) Elaborar i aplicar programes destinats a donar suport als processos individuals de reinserció en què poden trobar-se els menors i els joves que hagin complert les mesures acordades pels jutjats de menors.
- d) Assumir les funcions de supervisió i coordinació general de totes les institucions públiques o privades, quan actuïn dins l'àmbit d'aquesta Llei, d'acord amb els principis establerts per l'article 1.

- e) Investigar sobre la delinqüència i la inadaptació social juvenils i divulgar-ne els estudis.

Per altra banda, la Llei 27/2001, a l'article 8, també ha definit la possible participació d'altres entitats públiques, com les locals, en les funcions de justícia juvenil, en els termes següents:

«1. Les entitats locals, en el marc de la legislació vigent en matèria d'assistència i serveis socials, i en exercici de les competències que els són pròpies, participen en les funcions de prevenció i inserció social dels menors i els joves, per mitjà dels serveis d'atenció primària o especialitzada que tenen assignats.

2. El Govern, després d'haver-ho acordat amb les entitats locals, pot delegar-los l'exercici de funcions que té atribuïdes en l'àmbit d'aquesta Llei. L'acord de delegació de funcions comporta també el de traspàs dels recursos necessaris. Amb aquesta finalitat, s'han de signar convenis de col·laboració per a l'exercici de funcions en l'àmbit d'aquesta Llei i, si escau, per a l'atorgament de subvencions.

3. L'Administració de la Generalitat i les entitats locals poden establir acords i convenis de col·laboració per a l'exercici de funcions en l'àmbit d'aquesta Llei».

Per últim, la Llei 27/2001 també ha previst, a l'article 9, el règim de col·laboració de les persones i les entitats privades en aquesta matèria, en els termes següents:

«Les administracions públiques competents en la matèria han de promoure la participació, sense ànim de lucre, d'acord amb els principis establerts per l'article 1, de persones físiques i d'institucions, associacions i fundacions privades, en l'exercici de les funcions regulades per aquesta Llei. Amb aquesta finalitat poden signar convenis de col·laboració o atorgar subvencions. En l'execució d'algunes mesures també es preveu la col·laboració de persones físiques que excloguin l'ànim de lucre en aquesta actuació. En tot cas, les administracions públiques han de vetllar perquè totes les actuacions i les activitats de les entitats privades compleixin les finalitats d'aquesta Llei»

La participació de les entitats privades pot ser mitjançant la signatura de convenis de col·laboració que poden comportar contraprestacions econòmiques o subvencions per part de l'Administració.

Cal destacar que aquesta col·laboració de les persones i entitats privades ha de ser sota els principis d'absència d'ànim de lucre; tutela de l'organisme públic responsable (el Departament de Justícia), i respecte a la finalitat i principis de la Llei. Són els mateixos principis que, amb caràcter general, preveu l'article 45.3 de la Llei orgànica 5/2000 quan regula la col·laboració de les entitats privades en l'àmbit de la justícia juvenil.

No obstant això, en l'article 17.5 de la Llei 27/2001 s'ha posat un límit a la participació de les entitats privades en l'execució de les mesures d'internament, ja que la norma preveu que només podran participar o col·laborar en els internaments en règim obert i terapèutic i que resta exclosa a Catalunya la participació de les institucions privades en l'execució de les mesures d'internament en règim semiobert i tancat.

III. Els principis rectors d'actuació de les administracions públiques en l'àmbit

1. Els principis rectors

La Llei estableix una sèrie de principis rectors d'actuació de les administracions públiques quan intervinguin amb els menors i joves en l'exercici de les funcions que els atorga la Llei.

Aquests principis procedeixen directament de les normes, les declaracions i les recomanacions internacionals en matèria de justícia juvenil, entre les quals destaquen les Regles mínimes de les Nacions Unides per a l'administració de la justícia de menors (Regles de Beijing), del 29 de novembre de 1985; les Recomanacions del Consell d'Europa R (87) 20, del 1987, sobre reaccions socials davant la delinqüència juvenil; les Regles de les Nacions Unides per a la protecció dels menors privats de llibertat, del 14 de desembre de 1990; les Directrius de les Nacions Unides per a la prevenció de la delinqüència juvenil (Directrius de Riad), del 14 de desembre de 1990, i la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant, del 20 de novembre de 1989 i les Regles de les Nacions Unides per a la protecció de menors privats de llibertat, del 14 de desembre de 1990.

També es van incorporar a la Llei els principis declarats en diverses resolucions adoptades pel Parlament de Catalunya, especialment, la Resolució 37/I, del 10 de desembre de 1981, i la Resolució 194/III, del 3 de març de 1991, sobre els drets de la infància.

Els principis rectors s'enumeren a l'article 4 de la Llei, i són els següents:

- a) El respecte al lliure desenvolupament de la personalitat, i també dels senyals d'identitat propis i de les característiques individuals i col·lectives.
- b) La informació sobre els seus drets i l'assistència necessària per poder exercir-los.
- c) La prevalença de l'interès superior dels menors d'edat sobre qualsevol altre interès concurrent.
- d) L'adequació de les actuacions a l'edat, la psicologia, la personalitat i les circumstàncies personals i socials dels menors i dels joves.
- e) L'aplicació de programes fonamentalment educatius, promotores i no repressius, que fomentin el sentit de la responsabilitat, el respecte dels drets i la llibertat dels altres i una actitud constructiva envers la societat.
- f) La prioritat dels programes d'actuació en l'entorn familiar i social propi, sempre que no sigui perjudicial per als interessos dels menors i els joves.
- g) El foment de la col·laboració i la responsabilització dels pares, els tutors o els representants legals en les actuacions administratives, i la subsidiarietat d'aquestes actuacions respecte a les funcions del pare i de la mare, quan s'intervingui en relació amb persones menors d'edat.
- h) El caràcter preferentment col·legiat i interdisciplinari en la presa de decisions que afecten o poden afectar l'esfera personal, familiar o social dels menors i els joves.
- i) La confidencialitat, la reserva oportuna i l'absència d'ingerències innecessàries en la vida privada dels menors i els joves o de les famílies respectives, en les actuacions professionals que es duguin a terme.

- j) La coordinació i la col·laboració de les actuacions amb altres òrgans de la mateixa administració o d'una altra administració que intervinguin en l'àmbit dels menors i els joves.
- k) La promoció de la solidaritat i la sensibilitat social vers els menors i els joves amb problemàtiques de delinqüència o que viuen situacions d'inadaptació o conflicte social, i el foment de la participació de la iniciativa social en els programes impulsats per les administracions públiques per a atendre aquestes problemàtiques.

Cal destacar que aquesta llista de principis rectors de la Llei 27/2001 va inspirar la redacció de la llista dels Principis inspiradors de l'execució de les mesures, de l'article 6 del Reial Decret 1774/2004, de 30 de juliol, pel qual es va aprovar el Reglament de la Llei orgànica 5/2000.

2. Els drets dels menors i joves

També s'ha de fer esment a la declaració general de l'article 5, en el sentit que tots els menors i els joves als quals s'aplica la Llei gaudeixen dels drets i les llibertats que a tothom reconeix la Constitució, els tractats internacionals ratificats per l'Estat espanyol i la resta de l'ordenament jurídic vigent, sempre que no estiguin expressament suspesos o restringits per l'autoritat judicial.

Per altra banda, i en relació amb els menors d'edat civil als quals s'apliqui la Llei, l'article 6 preveu que, sense perjudici dels drets generals previstos a l'article 5, gaudeixen de tots els drets, no suspesos judicialment, que els reconeix l'ordenament jurídic vigent en atenció a la seva minoritat, especialment els recollits per la Convenció de les Nacions Unides sobre els drets de l'infant, del 20 de novembre de 1989; per la Llei orgànica 1/1996, del 15 de gener, de protecció jurídica del menor, i per la legislació específica de protecció de menors aplicable en l'àmbit territorial de Catalunya.

IV. La normativa de desenvolupament de la Llei 27/2001

La Llei 27/2001 preveu en determinats articles i a la disposició final primera el desenvolupament reglamentari. No obstant això, no ha estat aprovada encara una norma reglamentària de desenvolupament general de la Llei.

La necessitat de comptar amb un reglament general de desenvolupament de la Llei, que era molt clara en el moment de l'aprovació de la norma (desembre de 2001), s'ha vist relativitzada amb la posterior aprovació i entrada en vigor, l'any 2005, del Reglament de la Llei orgànica 5/2000, aprovat pel Reial decret 1774/2004, de 30 de juliol, que regula de forma molt exhaustiva tots els aspectes relacionats amb l'execució de les mesures, especialment, les d'internament.

Sí, en canvi, s'han regulat per decret alguns aspectes concrets dels centres:

El Decret 48/2006, de 28 de març, pel qual es determinen els òrgans unipersonals dels centres de justícia juvenil, estableix els òrgans unipersonals superiors dels centres de

justícia juvenil de Catalunya, que són: el director, el subdirector, el gerent i els coordinadors, i les funcions bàsiques de cadascun d'ells.

El Decret 399/2006, de 24 d'octubre, pel qual s'assignen al Departament de Salut les funcions en matèria de salut i sanitàries de les persones privades de llibertat i dels internats menors i joves en centres de justícia juvenil i s'integren en el sistema sanitari públic els serveis sanitaris penitenciaris i de justícia juvenil, estableix el traspàs al Departament de Salut dels serveis sanitaris i les funcions en matèria de salut de les persones internes en centres penitenciaris i en centres de justícia juvenil.

Per últim, cal destacar un seguit de circulars i instruccions que ha aprovat la Direcció General del Departament de Justícia responsable en la matèria, per tal d'unificar els criteris d'actuació dels centres i dels equips i professionals de medi obert, en el marc del que disposen la Llei orgànica 5/2000, el Reial decret 1774/2004 i la Llei 27/2001.

Les més importants són les següents:

- La Circular 1/2006, de la Direcció General de Justícia Juvenil, sobre disposicions comunes d'organització i funcionament dels equips de medi obert.
- La Circular 1/2008, de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil, sobre criteris d'actuació i funcionament comuns dels centres educatius de justícia juvenil.
- La Instrucció 2/2005, de la DGJJ, sobre els formularis a utilitzar per tramitar els procediments disciplinaris als menors i joves internats als centres educatius de la DGJJ.
- La Instrucció 4/2005, de la DGJJ, sobre les sortides grupals a l'exterior dels centres de justícia juvenil.
- La Instrucció 5/2005, de la DGJJ, sobre el procediment de tramitació de permisos i sortides als menors i joves internats als centres educatius de la DGJJ.
- La Instrucció 6/2005, de la DGJJ, sobre els protocols de comunicacions de determinades incidències dels centres de justícia juvenil.
- La Instrucció 8/2005 sobre el format, contingut i el procediment d'utilització dels llibres de registre.
- La Instrucció 9/2005 sobre documents a utilitzar en la gestió d'escorcolls de la persona, roba i pertinences del menor, en la utilització de mitjans de contenció i en les comunicacions i visites als centres educatius.
- La Instrucció 1/2006 sobre criteris per valorar la concessió de permisos i sortides dels menors i joves internats en centres.
- La Instrucció 2/2006 sobre el format i contingut dels informes generats durant l'execució de les mesures d'internament en centres.
- La Instrucció 1/2007 sobre la normativa del consum de productes del tabac pels menors i joves interns als centres de justícia juvenil.
- La Instrucció 2/2007, de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil, sobre mesures d'actuació per a la prevenció d'incendis provocats als centres.
- La Instrucció 1/2008, de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil, sobre criteris per a la utilització del servei automatitzat de gestió

de trucades telefòniques per part dels menors i joves internats en centres de justícia juvenil.

- La Instrucció 1/2009, de la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil, sobre la realització i conservació de la ressenya fotogràfica dels menors que ingressen en centres de justícia juvenil.

Punts clau

- La Generalitat de Catalunya té les competències en matèria de justícia juvenil que li atorga l'actual Estatut d'autonomia de 2006, en el marc del que disposa la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors.
- Les competències de la Generalitat han estat desenvolupades per la Llei 27/2001, de 31 de desembre, de justícia juvenil, Llei que també ha fixat els principis rectors de l'actuació de l'Administració en aquesta matèria.

Bibliografia

DÍAZ-MAROTO y VILLAREJO, Julio; FEIJOO SÁNCHEZ, Bernardo; POZUELO PÉREZ, Laura (2008). *Comentarios a la Ley reguladora de la responsabilidad penal de los menores*: Editorial Thomson-Civitas.

DOLZ LAGO, Manuel Jesús (2007). *Comentarios a la legislación penal de menores*. València: Editorial Tirant lo Blanch.

ORNOSA FERNÁNDEZ, María Rosario (2007). *Derecho penal de menores: Comentarios a la Ley orgánica 5/2000, reformada por la Ley orgánica 8/2006, y a su Reglamento*: Editorial Bosch.

MARTÍN OSTOS, José de los Santos (1994). *Jurisdicción de menores*: Editorial Bosch.

DEPARTAMENT DE JUSTÍCIA (1986). *Cinc anys per a la dignitat i l'educació en llibertat dels nostres infants i adolescents*: Quaderns d'Estudis i Formació.

DE LEO, Gaetano (1985). *La justicia de menores. La delincuencia juvenil y sus Instituciones*: Editorial Teide.